

sék társaságában, ahová az este végén, amikor már ügyel-bajjal megtanítottak, hogy kell a zsírt a kenyérre csöpögtetni, hogy semmi se vesszen el, befut Eluard is. Később is közöltem, és nem is jelentéktelen anyagot, verset is, prózát is a folyóiratban, melynek ezt a szalonnasütést kellett pótolnia. Még mindig, hogy lehet ez, orromban a füstje.

CSIKY ÁGNES MÁRIA

Járóiskola

Írói fennállásom történetesen egybeesik a Látóhatár/Új Látóhatár fennállásával; irodalmi bölcsőhelyem azonban a Párizsban megjelenő *Ahogy Lehet* volt, „a menekült magyar ifjúság lapja”, ahogyan kezdetben nevezte magát, az emigrációban indulók járóiskolája. Nem valami megfontolás alapján startoltam itt; a véletlenen múltott, hogy az ő címük került a kezembe. Az ötvenes években még messze tartottunk attól az ideális állapottól, ami a mai diaszpóra-irodalomra jellemző: az egyes lapoknak megvolt a saját írógárdájuk, a munkatársaknak fejébe verték, hogy a konkurens lapra sandán illik nézni.

A magam részéről soha nem sikerült szigorúan igazodnom ehhez az íratlan törvényhez. Hosszú internátusi pályafutásom alatt belém idegződött a klikk-rendszerrel való irtózás. De meg a Látóhatár (akkor még ezzel a címmel jelent meg) túl sok olyan szöveget közölt, amiről kénytelen voltam megállapítani, hogy szívesen olvasom, beismerni, hogy tetszik, sőt néha egyenesen fellelkesít. Itt publikáltak a mesterség beavatottjai, akiktől tanulni lehetett — kellett is — a teljes irodalmi magányban indulónak. Cs. Szabó esszéire, Fenyő Miksa „mézesajkú” visszaemlékezéseire gondolok elsősorban. Egy további bökkenő volt, hogy a Látóhatárt csak hébe-hóba olvasó magyar minduntalan azon vette észre magát, nincs kellőképpen informálva, nem képes részt venni a találkozókon-tanulmányi heteken folyó vitákban. Valamennyire jólétesültnek illett tudni, mi áll a folyóirat legújabb számában. Így léptem be az előfizetők sorába. Valamirevaló szépírónak illett megjelenni a Látóhatár/Új Látóhatár lapján; így léptem — a járóiskola elvégzése után — a szerzőkébe.

Az írói megszállottság önmagában még nem teremthet élő irodalmat, ha nem nyit tért neki a szerkesztők áldozatvállalása. Az az érzésem, ők a nyugati diaszpóra-irodalom igazi hősei. Kétszeresen mostoha körülmények — szerzői rigolyák, olvasói érzékenységek, előfizetői slendriánságok — keresztüzében végzik második műszakban önként felvállalt munkájukat, tartják a frontot, a nívót — és mibennünk a lelket.

„Pedig érdekelt volna...”

Budapest, 1989. augusztus 4-én

Kedves Barátom!

Arra kérsz leveledben, hogy az *Új Látóhatár* negyvenéves jubileumára írnam meg, méghozzá „vallomásszerűen”, hogy mit jelentett és mit jelent nekem a müncheni folyóirat léte?